

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

ŞEMİNİ • שמיני

MANEVİYAT ÜZERİNE ETÜTLER

BASED ON THE TEACHINGS AND WRITINGS OF RABBI LORD JONATHAN SACKS 7"צט

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift."

- Rabi Sacks

Coşkunluğun Tehlikeleri

• Bu özet, Rabi Sacks'ın bu haftaki Covenant & Conversation yazısından uyarlanmıştır. Bu yazıya aşağıdaki adresten erişilebilir: <https://www.rabbitsacks.org/covenant-conversation/shemini/the-dangers-of-enthusiasm/>

"Coşkunluk" sözcüğünü genellikle olumlu bir şey olarak görürüz. Coşku sahibi insanlar tutkulu, şevkli ve heyecanlıdır ve bu bulaşıcı bile olabilir. Bir insanın coşkusu başkalarına da daha büyük bir heyecan duyma ilhamı verebilir. Coşku ve heves, büyük bir öğretmen veya liderin yeteneklerinden biridir. İnsanlar tutkulu liderleri takip ederler. Eğer başkalarını etkilemek istiyorsak, etrafımıza coşku yayarız.

Ancak coşkunluk anlamına gelen İngilizce "enthusiasm" sözcüğünün geçmişi her zaman olumlu bir anlam taşıdığını söylemek zordur. İlk başlarda bir ruh veya şeytan tarafından ele geçirildiği düşünülen birinin durumunu tarif etmek için kullanılırdı. On yedinci yüzyılda İngiltere'de bu sözcük, aşırı ve devrimci Protestan gruplarının ve İngiliz İç Savaşı'nda savaşmış Püritenlerin tutumunu belirtmek için kullanılmaya başladı. Mantıksız ve tehlikeli olarak hor görülen dini fanatikler için kullanılan bir sözcük haline geldi.

Coşkunluk aşırı güvenin bir sonucu olarak ortaya çıkabilir. Coşkun kişi, yüksek bir dini esrime haline ulaştığında, kendisine Bizzat Tanrı tarafından ilham verildiğine inanmaya başlayabilir ve dolayısıyla kuralları unutabilir. Bu aşamaya gelen kişi, kuralların ve düzenlemelerin sıradan insanlar için olduğunu, ama Tanrı'dan ilham almış olanlar, daha iyisini bildiğini düşünmeye başlar.

İşte şimdi, Aaron'un iki büyük oğlu Nadav ve Aviu'nun ölümüne yol açan günahın tam tarifine sahibiz. Bu olay şok edici bir trajedydi ve tam da Yahudi tarihinin en büyük kutlamalarından birine sahne olması gereken bir anda, *Mışkan*'ın ibadete açıldığı ilk günde meydana gelmişti. Bizzat Hahamlarımız bu olay karşısında tam bir karara varamamışlardır. Metnin kendisi sadece şöyle demektedir:

"A-Şem'in Huzuru'nda, [O'nun] kendilerine emretmiş olmadığı yetkisiz bir ateş getirdiler. A-Şem'in Huzuru'ndan bir ateş çıktı ve onları tüketti. A-Şem'in Huzuru'nda öldüler" (Vayikra 10:1-2).

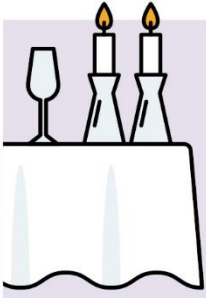
Hahamlarımız, böylesine vahim ve sert bir cezayı haklı çıkaracak daha başka bir günah veya karakter kusuru olması gerektiği sonucuna varmışlardır. Ancak metnin kendisinde, Nadav ve Aviu'nun ölümünden bahsedilen üç yerin her birinde Tora basitçe, onların "yetkisiz ateş" – eş zara – sunduklarını söylemektedir. Günah, kendilerine emredilmiş olmayan bir şeyi yapmış olmalarıdır. Her ne kadar bunu en yüce niyetlerle yapmışlarsa da, Nadav ve Aviu, birer Koen olmalarına rağmen, kendilerine izin verilmeyen bir şey yapmışlardı.

"Enthusiasm" sözcüğünün tarihi, Nadav ve Aviu ile ilgili bu olayı anlamamıza yardımcı olmaktadır. Nadav ve Aviu, sözcüğün günümüzdeki anlamıyla değil, en başlarda kullanıldığı anlamıyla, "enthusiasm", yani coşkunluk sahibi kişilerdi. Sözcüğün o dönemdeki anlamına göre coşkun insanlar, dini tutkuyla dolu olan ve kanun ve teamülleri aşan eylemlerde bulunmaları için kendilerine Tanrı'nın ilham verdiğine inanan kişilerdi. Bu kişiler çok kutsaldı, ama potansiyel olarak bir o kadar da tehlikeliydiler. Mişkan'a yetkisiz bir ateş getirmek küçük bir ihlal olarak görülebilir, ama kutsiyet alanında tek bir yetkisiz eylem, mukaddesi çevreleyen kanunlarda bir gedik açar ve zaman içinde bu, büyük bir yarığa dönüşebilir.

Coşkunluk, her ne kadar çoğunlukla zararsız olabilirse de, hızla aşırılığa, fanatizme ve dini gerekçelerle uygulanan şiddete yol açabilir. 16. ve 17. yüzyıllardaki din savaşları sırasında Avrupa'da olan ve günümüzde bazı dinlerde olmaya devam eden de budur.

Dini yaşam, tam da bu gibi yoğun tutkulara yol açabildiği için, kanun ve ritüelin sağladığı sınırlamalara muhtaçtır; bu sayede, inanç ateşi kontrol altında tutulur, ışık verir ve Tanrı'nın görkemine anlık bir bakış sağlar. Aksi takdirde bu ateş, zaman içinde azgın bir cehennem ateşine dönüşüp, etrafa yıkım saçabilir ve canlar alabilir. Birçok asrın ardından, coşkunluğu, artık onu olumlu bir kuvvet olarak görebileceğimiz bir noktaya kadar uysallaştırmayı başarmış bulunuyoruz. Ancak geçmişte bunun her zaman öyle olmadığını asla unutmamamız

gerekir. **Yahudilik işte bu nedenle bu kadar çok kanun ve ayrıntılara bu kadar çok dikkat içerir – ve Tanrı'ya ne kadar yaklaşırsak, bunlara o kadar çok ihtiyacımız olur.**

Şabat Sofrasında

1. Coşkunluğun çok ileri gittiği örnekler gördüğünüz oldu mu?
2. Yahudilik kanunları dini coşkunluğu nasıl belli bir çerçevede tutmakta ve düzene sokmaktadır?
3. Yahudilikte, *alahanın* ötesinde, dini coşkunluğa yer var mıdır?

Dengeleyici Bir Hareket

Rabi Dr. Stuart Halpern

Coşkunkluk bir değerdir, ama aynıysa denge için de doğrudur. Rabi Sacks bana bunu, plastik bir iskemle üzerinde ayakta durduğu bir sırada öğretmişti.

Dehşete kapılmıştım. Onun, Englewood, New Jersey'deki sinagogumuza konuk öğretmen olarak gelmesini ayarlamıştık ve Rabi Sacks, bir *seuda şelişit* (Şabat günü yenen üçüncü öğün) sırasında cemaatin yüzlerce üyesine şarkılar söyleyerek coşkulu bir şekilde öncülük ediyordu. Bulunduğu yüksek noktadan, kalabalığı "O kadar yüksek sesle şarkı söyleyin ki sizi Teaneck'ten duyabilirsiniz!" diye şevke getiriyordu. (Teaneck komşu kasabadır ve mahallemizin dost rakibidir.)

Rabi Sacks'ın sinagogumuzu konuk öğretmen olarak ziyareti, cemaatimizin kolektif hafızasında hemen – aradan dokuz yıl aşkın bir süre geçmiş olmasına rağmen birçok kişi tarafından hâlâ hatırlanan – efsanevi bir etki bırakmıştı. Cuma gecesi verdiği ders, geç saate rağmen o kadar büyük bir kalabalığı çekmişti ki, ders başlamadan önce bir arkadaşım bana nükteli bir şekilde, rahatça Sefer Toraları çıkarıp Kal Nidre duasını okumaya başlayabileceğimizi söylemişti. Ne de olsa o geceki kalabalık katılım, yılın en kutsal günündeki katılımı başa baş gidiyordu. Rabi Sacks'ın şarkı söylediği sıradaki coşkusu sanki bir yaz kampında onlu yaşlardaki gençlere rehberlik eden birinin coşkusu gibiydi ve orada onun öğretisini öğrenmek için bulunan kalabalığın coşkusu da buna karşılık veriyordu.

Merak etmeyin, iskemlesinden düşmedi. Ve aslına bakılırsa, bana o Şabat günü dengenin önemini öğreten Rabi Sacks'ın iskemle üzerinde yaptığı şeflik değildi. Duygu ve akıl, coşku ve itidal arasında ortaya koyduğu dengeydi bana bunu öğreten ve Rabi Sacks'ın sözleriyle, "inancın ateşini kontrolde tutan" da bu dengedir.

• Rabi Dr. Stuart Halpern, Yeshiva University Strauss "Tora ve Batı Düşüncesi" Merkezi'nde Müdür Kıdemli Danışmanı ve Merkezin Direktör Vekili olarak görev yapmaktadır.

A CLOSER LOOK

• Rabi Stu Halpern şimdi Rabi Sacks'ın öğretilerindeki derin mesajlardan bazıları hakkındaki fikirlerini paylaşıyor.

Rabi Sacks'ın bu haftaki yazısından en beğendiğiniz alıntı hangisi ve neden?

"Coşkunkluk aşırı güvenin bir sonucu olarak ortaya çıkabilir" sözleri, günümüzün sosyal medya çağı için kilit bir ders niteliğinde. En yüksek özgüvene sahip, en coşkulu TikTok yıldızının veya YouTuber'in bilgelik ve manevi rehberlik anahtarlarını elinde tuttuğuna ikna olmak günümüzde o kadar kolaydır ki. "Bu kişi fikrinden son derece emin görünüyor" diye düşünüyoruz. "Dünyanın nasıl işlediğini çok iyi biliyor olmalı." Ama işte, Rabi Sacks'ın bize hatırlattığı üzere, inanç, ateşli fanatizmde değil, denge ve itidalde bulunur. Ne de olsa antlaşma odaklı bir cemaat, kendi kendilerini atamış sözde peygamberlerin yüksek sesle kestikleri ahkâmla değil, diyalog ve işbirliği dinamikleri sayesinde gelişip serpilecektir.

Rabi Sacks'ın sizin şahsi manevi yolculuğunuz üzerinde nasıl bir etkisi oldu?

Bir keresinde, Rabi Sacks'la birlikte New York'tan Philadelphia'ya, konuşma yapacağı bir yere doğru yolculuk ederken, bir *şitur* için hazırlamakta olduğum bazı notları kendisiyle paylaşmak gibi paha biçilmez bir fırsat yakalamıştım.

Rabi Sacks bu vakti kolaylıkla kendi vereceği ders için hazırlık yapmak amacıyla kullanabilecek, üzerinde çalışmakta olduğu çok sayıdaki projeyi ekibiyle birlikte koordine edebilecek veya sadece son derece yoğun olan programından bir an olsun nefes alabilecekken, bu zamanı bana yol göstermek ve geliştirmekte olduğum fikirler üzerinde birlikte düşünmek için kullanmıştı.

Rabi Sacks birçok yönden bir liderlik modeliydi ve bunlardan biri, onun

TORAH TRIVIA

Soru: Şemini *peraşasında* karşımıza çıkan dört çift kardeş bulabilir misiniz?

Cevap: Bu dört çift kardeş şunlardır:

1. Moşe ve Aaron (Vayikra 9:1)
2. Nadav ve Aviua (Vayikra 10:1)
3. Mişael ve Eltsafan (Vayikra 10:4)
4. Elazar ve İtamar (Vayikra 10:6)

sıradaki nesle yatırım yapmasıydı. Emsalsiz bir düşünce lideri olarak, başkalarına, kendi akıllarındaki fikirleri derinlemesine düşünmeleri için yardımcı olmaya değer verirdi. Ve bunu hep hatırlayacağım; hayattaki görevinin bir parçasının da bire bir sohbetler yapmak olduğunu hissediyordu ve bunları bir trenin durakları arasında veya halk karşısında olmadığı vesilelerle yapıyor, bu da insanlar üzerinde ölçülemeyecek kadar etkili bir iz bırakıyordu.

- David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma dünyanın her yerinde Amazon'dan temin edilebilir.